

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quo die producta fuerit Eua. disp. 22.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Homo quid ex D. Ambrosio... uite, tandem producit Deus hominem, cuius gratia, ea omnia preparauerat. Est enim homo, ut Ambrosius Epistola 20. ad Herennium ait: Totius nature corpore finis eiusque vertex, ino & rex, ac dominus, ut Deus ipse Genes. 1. illis verbis testatur: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & prestet piscibus maris, & uolatilibus caeli, & bestis, uniuersaque terra. Et infra, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & subiicite eam, & dominamini piscibus maris, & uolatilibus caeli, & uniuersis animantibus quae mouentur super terram. Construendum autem prius, ut Gregorius Nazianzenus oratione 43. recte ait, regi palatium erat, & postea rex introduendus, omni iam suo satellitio stipatus. Nec decuerat ut Gregorius Nyfenus in libro de creatione hominis cap. 2. scribit, prius existere Principem, quam illa, quorum gereret principatum, sed ubi cuncta ei subiicienda parata sunt, iam consentaneum erat apparere Reilem.

Hominis pro dicitur... Sexto ergo die, fabricatis iam omnibus aliis, dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, formauitque de limo terrae corpus humanum in illudque vltimò dispositum rationalem animam infudit, quem ipse solus de nihilo creauit: idque per metaphoram appellat Scriptura Deum inspirasse in faciem eius spiraculum uitae, vel id vnde oritur effectus atque signum uitae, hoc est, exspiratio, & respiratio, eaque ratione factus est homo in animam uiuentem, id est, res uiuens, cui Deus benedixit, tradiditque dominum terrae, cunctorumque animalium, & omnium quae sunt super terram. Quam ratione homo sit ad imaginem & similitudinem Dei, explicatum à nobis est saepe in superioribus. Nec non quatenus ex illis verbis, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, mysterium gloriosissimae Trinitatis colligatur.

Eua efformata... Cum Adamus, modo explicato productus, solus esset sine consortio eiusdem naturae, dixit Deus, ut Moyses Genes. 2. scribit, Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi, id est, uxorem eiusdem naturae secum, quae illi sit socia, & tum ad filiorum, qui vitam aeternam consequantur, propagationem, tum etiam ad alia domestica officia adiutrix. Immisitque soporem in Adam, & absque ullo dolore tulit vnam de costis eius, repleuitque carne locum illius. Ex illa autem tanquam ex fundamento, illi admiscendo atque augendo materiam, vel per creationem, ut D. Thomas 1. p. q. 91. art. 3. ad primum, probabilius arbitrat, vel, ut longè probabilius existimo, ex aëre circumstante, eò quod post primam veram creationem nullam materiae partem de nouo produxit, mirabili artificio mulierem efformauit. Porrò Deus abstulisse videtur de latere Adami costam carne contactam. De Eua namque iam producta dixit Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quasi ossa Euae de ossibus costae, & caro Euae de carne Adami, quae costam erat contacta, fuerint producta.

Costam carne contactam Deus abstulit ab Adamo ad Eua fabricandam... Adami sopor qualis... De sopore in Adamo immisso, Chrysofomus homilia 15. in Genesim, & alij arbitrantur, fuisse verum somnum: licet causa eius soporis, quam Chrysofomus reddit, minus probanda videatur. Neque enim Deus cum violentia illam abstulit: quare esto vigilaret, nullum penitus dolorem sentiret. Augustinus 9. super Genesim ad litteram cap. 19. & Bernardus sermone 2. de septuagesima, ut supra retulimus, existimant, fuisse ecstasim, quae, & quid ageretur & causam ac mysteria, quae in ea Euae formatione latebant, diuinitus sibi reuelata intellexit. Idem affirmat Eucherius in. eundem locum Genesim.

Molina in D. Thom.

2. verum negandum non est fuisse verum somnum cum ecstasi coniunctum.

Formata Eua, adduxit eam Deus ad Adamum, eam illi in fociam tradidit & uxorem, matrimonio eos coniungens. Sive autem modum, quo Deus illam fabricauit, & causam in sopore illo cognouerit diuinitus Adam, siue post soporem Deo reuelante, quando in uxorem illam accepit, modum & causam productionis illius admirans, ait: Hoc nunc (עצמי, happahham, id est, hac vice, ut habet contextus Hebraeus) os ex ossibus meis (id est, de vno meorum ossium) & caro de carne mea. Quasi diceret: in vxoribus, quae aliis viris matrimonio coniunguntur, non erit ita: sed hac vice Deus hoc fecit, ut vel factio ipso ostenderet, quantum amoris & coniunctionis volebat esse inter virum & uxorem. Haec vocabitur virago (in Hebraeo est femininum deductum à vir, nempe נשא hysba, deductum ab ושא, tamquam si Latine diceretur, vocabitur vira, aut virilla, ut alij vertunt) quoniam de viro sumpta est. Continuo verò subiungit legem coniugij dicens: Quamobrem (quia scilicet tam arctum amoris & coniunctionis vinculum voluit Deus, ut esset inter virum & uxorem) relinquet homo patrem suum & matrem (si ita opus fuerit, ut cum vxore coniugali societate & amore viuat) & adhaerebit vxoribus suis. Non dixit vxoribus, quia vir vni tantum vxori copulari debet, quae superstitit, nefas est transire ad secundas nuptias. Subiungit scriptura: Et erunt duo in carne vna, cum mutuo vide licet dominio vniuscuiusque eorum in carnem alterius ad coniugalem actum, ita ut vtraque caro sit quodammodo cuiusque eorum, ac proinde sit quodammodo vna caro propter vinculum, quo caro cuiusque eorum alteri manet obligata. Id quod Paulus 1. ad Corinth. 7. his verbis expressit: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Hic etiam alius est legitimus sensus eorum verborum. Erunt duo in carne vna, per matrimonialem copulam & coniunctionem, per quam quodammodo efficiuntur vna caro. Eum enim sensum satis aperte docet Paulus 1. ad Corinth. 6. his verbis: An nescitis, inquit, quoniam qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur, citantque hunc locum ait: Erunt, inquit (Scriptura videlicet) duo in carne vna.

Fuit verò in productione Euae de latere Adami dormientis, & illius coniunctione cum Adamo, preclarus typus Ecclesiae nascentis ex latere Christi in cruce dormientis, sicut etiam coniunctionis eiusdem Ecclesiae cum Christo sponso, de quo Paulus ad Ephesios 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Hoc mysterium Augustinus tractatu nono in Ioannem late explicat.

DISPUTATIO XXII.

Quo die producta fuerit Eua.

Origenes, Chrysofomus, & Eucherius in illud Genes. 1. Masculum & feminam fecit eos, D. Thomas 1. p. q. 73. art. 1. ad tertium, & plerique alij affirmant, Eua productam fuisse post sextam diem, collocatque iam Adamo in Paradiso. Mouentur, quoniam postquam Moyses scripsit, Deum septima die requieuisse ab omni opere suo, hominemque collocatum fuisse in paradiso, narrat Euae productionem de latere Adami. Dicunt verò Gene. 1. per anticipationem in opere dici dictum fuisse masculum & feminam fecit eos.

M m m 4 Con

Matrimonij primorum parentum autor & institutor Deus.

Coniugij lex.

Eua productio typus nascentis Ecclesiae.

Eam sexta die fuisse productam.

Contrarium affirmant D. Bonaventura in 2. sententiarum d. 18. q. 2. Caietanus in illud Genes. 1. *Masculum & feminam fecit eos*, & Lyppomanus cum exponit illud Genes. 2. *Edificauit costam quam tulit de Adam in mulierem*, nempe utrumque parentem productum fuisse sexta die. Quae sane sententia videtur preferenda. Primò, Quoniam dum Moyse Genes. 1. opus diei sexti narrat, ait: *Masculum & feminam creauit eos*, Eademque die ait, *Deum benedixisse illis*, tradidisseque dominium terrae, & eorum quae eius ambitu continentur, post quae omnia addit. *Et factum est ita, videlicet Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona, & factum est vesper & mane dies sextus*: ergo sicut intra diem sextum productus fuit Adam, ita etiam producta fuit Eua. Verumtamen sicut Moyses in caput secundum reliquit narrandum modum in particulari, quo Deus hominem produxit: sic quoque narrandum reliquit modum, quo Eua de latere Adami produxit, illòsq; matrimonio coniunxit. Vnde solutum manet motuum, quo auctores contrariae sententiae in eam ducti sunt. Secundò, quoniam Genes. 2. habetur, *Igitur perfecti sunt caeli & terra, & omnis ornatu eorum, completumque Deus die septimo opus suum quod fecerat*, nihil videlicet ulterius producendo, quoniam si aliquid de nouo produxisset, non esset completum opus suum, atque hoc est quod significant verba, quae subiungit, *& requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pararat*, proptereaque benedixit diei septimo, & sanctificauit illum.

Die septimo qualiter Deus cessauerit ab omni opere suo.

Atque, ut inferamus, quae de die septimo dicenda erant, obserua Deum eo die non ita cessasse ab omni opere, quasi nihil omnino egerit die septimo: tunc enim conseruauit mundum, cooperatūque est cum omnibus causis secundis, quae tunc operabantur sed cessasse solum à productione eorum, quae ad primam huius vniuersi productionem pertinebant (quod significant verba illa, *ab vniuerso opere quod pararat*) nihil iam eo die producendo, sed quiescendo ab vniuerso illo opere iam absoluto & expleto. Eaque de causa statuit, ut dies septimus cuiusque hebdomadae cultui ipsius dicaretur, in memoriam beneficij creationis expleti, & ut homines, Dei quietem imitantes, nihil seruile eo die efficerent, atque ita dum à seruilibus operibus vacarent, ad spiritualia, & Dei cultum, essent promptiores. Ex his ergo ita conficio argumentum. Eua non minus pertinebat ad primam vniuersi constitutionem quam feminae specierum ceterorum animalium, quae quinta & sexta die productae sunt: quippe cum propagatio speciei humanae non minus pendeat à femina, quam pendeat propagatio specierum aliorum animalium: cum ergo Deus septimo die cessauerit ab vniuerso opere, quoad primam mundi vniuersi constitutionem pertinebat, ita ut in eo iam nihil eorum produxerit, sed vniuersa fuerint completa, consequens profectò est, ut Eua sexto die fuisse productam fateamur.

Cum Genes. 2. audis: *Completumque Deus die septimo opus suum*, intellige, exclusiue, nihil iam tunc operando eorum, quae facere decreuerat: id quod indicant, tum antecedentia illa verba: *Igitur perfecti sunt caeli & terra & omnis ornatu eorum*: sex scilicet diebus antecedentibus, ut praecedente capite explicat: tum etiam sequentia illa: *quod fecerat*: antea scilicet: quare inclusiue sexta die completum opus suum: quod in causa fuit, ut Septuaginta transtulerint: *Et consummavit Deus die sexta opera sua quae fecit*. Sermonem etiam esse de complemento exclusiue, indicant praeterea verba illa alia

A quae sequuntur: *Et requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pararat*: antea scilicet sex diebus. Requiescere autem ibi, non denotat laborem & fatigationem praeteritam, sed nudam cessationem ab operatione, phrasi Hebraea; iuxta illud Isai. 1. *Quiescite agere peruersi*, id est, cessate. Isai. 2. *Quiescite ab homine, cuius spiritus in naribus est*, id est, desistite eum offendere. Iosue 5. vbi interpretes transtulit, *Afecit manna*. Hebraice habetur, *וַיִּשְׁכַּח וַיִּשְׁכַּח חַמָּן*, id est, quiescit manna. Vt alia omittam exempla.

DISPUTATIO XXIII.

Quo in loco producti fuerint primi parentes.

Communis Doctorum sententia est, Adamum extra Paradisum fuisse productum. Ita Ambrosius lib. de paradiso cap. 4. Rupertus primo in Genesim cap. 11. Magister in 2. d. 17. D. Thomas 1. p. q. 102. art. 4. Abulensis, Caietanus, & alij. Quod ideo factum fuisse ait Magister, ut, non natura, sed gratia, Paradisi locus tribueretur. Innuunt id satis verba illa Genes. 2. vbi, narratis in particulari, tum hominis, tum paradisi productionibus, subiungit Scriptura: *Tulit ergo Dominus hominem, & posuit illum in paradiso voluptatis*.

De loco, in quo Adam fuit plasmatus, non constat ex Scripturis. A plerisque tamquam traditio asseritur, plasmatum fuisse in campo Damasceno. Notat tamen Abulensis qu. 1. 38. in cap. 13. Genes. non fuisse campum vrbis Damasci in Syria, sed campum vrbis Hebron propinquum in Iudaea: quae vrbis ab Hierosolymis octo leucis distat, ut idem autor Gen. 2. affirmat. Honorius Chronographus apud Cantapetrensem 6. lib. Hypocypoleon cap. 1. affirmat, Adam in Hebron fuisse productum. Angeli forte opera fuit inde in Paradisum translatus, ut Abacuch in Iudaea in Babylonem, & Enoch in Paradisum ducti sunt.

Eua in paradiso de latere Adami fuisse conditam, asseuerat Ambrosius loco citato. Magister in 2. d. 18. D. Thomas art. 4. citato in responsione ad tertium, & plerique alij. Consonat satis Scriptura sacra Genes. 2. in qua post narratam translationem Adami in Paradisum, subiungitur productio Euae de latere Adami. Quò fit, ut Adamus statim, ac de limo terrae productus est, sexta ipsa die fuerit in paradisum translatus, eademque die Eua fuerit producta.

DISPUTATIO XXIV.

Utrum Adamus cum pluribus costis, quam ceteri homines, fuerit productus.

Caietanus Genes. 2. asseuerat Eua non fuisse verè productam de costa Adami, sed Scripturam, dum soporem Adami immisissum, & productionem Euae de costa Adami narrat, loqui metaphorice. Alij etiam in eadem fuere sententia. Caietanus hoc argumento ducitur: Quoniam vel Adam antequam ab eo auferretur costa, de qua Eua producta fuit, habebat plures costas, quam habeant ceteri homines, vel non. Si des primum, sequitur, Adamum productum fuisse monstruosum: non secus ac si cum sex digitis produceretur. Si verò des secundum, sequitur ablata illa costa, & restituta carne